

גבולות היחידה: דברים ל"א פסוקים ט"ז-י"ג

נושא היחידה: מצוות 'הקהל'

מספר שיעורים: 1

כתבה: עינת ריינוס

הסבר כללי: נכיר את מצוות הקהל ונלמד עליה.

פתיחה

נכתוב כותרת על הלוח: 'מצות הקהל'.

נעלה שאלות: מה מזכירה לנו מילה זו? - קהל, קהילה, להתקהל.

להתקהל- להיאסף, להיות יחד.

לשם מה להתקהל? היכן? מתי? האם כולם חייבים? ועוד. רצוי לרשום על הלוח.

מה מרגישים כשיש קהל גדול? אילו תחושות מיוחדות אנו חשים?

נדגיש את העוצמה שבהתקהלות.

עיון בפסוקים

נקרא יחד את פסוקים ט"ז- י"ג. נבקש מהתלמידים לשים לב לפרטי המעמד.

ניתן גם לקרוא בזוגות, ואחר כך להשלים יחד, על הלוח ובדף העבודה, את הפרטים העולים

מהפסוקים בלבד:

מצוות הקהל

הסבר	הנאמר בפסוקים	
	"מקץ שבע שנים, במועד שנת השמיטה בחג הסוכות"	מתי
	"כל ישראל...האנשים והנשים והטף וגרך"	מי מצווה לבוא
	"במקום אשר יבחר"	מקום

	"תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל"	מה מצוים לעשות
	לא נאמר	מי קורא
	" למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה'...ושמרו לעשות את כל דברי התורה"	מה טעם (=משמעות) המצווה

כעת, נשלים את העמודה משמאל, ונסביר **במילים שלנו** את כוונת הפסוקים:

נפנה את התלמידים לפירוש רש"י לפסוק י"א:

תקרא את התורה הזאת- המלך היה קורא מתחילת "אלה הדברים", כדאיתא במסכת סוטה,
על בימה של עץ שהיו עושים בעזרה.

מצוות הקהל

הסבר	הנאמר בפסוקים	
בחג הסוכות שלאחר שנת השמיטה.	"מקץ שבע שנים, במועד שנת השמיטה בחג הסוכות"	מתי
כל עם ישראל- גברים, נשים ילדים וגרים.	"כל ישראל...האנשים והנשים והטף וגרך"	מי מצווה לבוא
בבית המקדש, בעזרה.	"במקום אשר יבחר"	מקום
לקרוא מתוך ספר תורה, חלקים מספר דברים.	"תקרא את התורה הזאת נגד כל ישראל"	מה מצוים לעשות
המלך	לא נאמר	מי קורא
	" למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה'...ושמרו לעשות את כל דברי התורה"	מה טעם (=משמעות) המצווה

נסכם את הטבלה ונאמר:

מצות הקהל מתקיימת אחת לשבע שנים, בחג סוכות שמיד לאחר שנת השמיטה. כל עם ישראל נאסף לעזרה בבית המקדש ושומע קריאת פסוקים מפי המלך, מספר דברים.

נשאל: מי מצווה להגיע למעמד הזה של מצוות הקהל? - כולם - כל עם ישראל. מדוע?

נשיב: הסיבה שכולם צריכים להגיע, היא שלא נחשוב שהתורה היא רק של הלויים, הכוהנים - של החשובים, אלא שנדע שהיא של כל אחד ואחד מעם ישראל.

מה הטעם למצווה זו? מה המשמעות שלה, לדעתכם?

נאזין לתשובות התלמידים, ואז נקרא את פירוש 'דעת מקרא' יחד:

מעמד הקהל, תכליתו לחדש לעם ישראל את קבלת עול תורה ומצוות, שלא תהיה התורה בעיניהם כחוקים שנתיישנו מרוב ימים, וההרגל בהם שחק את חובת קיומם. על כן באה קריאת התורה שהמלך קורא ב'הקהל' להזכיר לישראל את מעמד הר סיני, ותהיה התורה כחדשה להם.

האם ישנן מצוות, גם אצלנו, שאנו מרגישים שהן כבר 'נתיישנו' עבורנו - שאנו עושים אותן מתוך הרגל?

מה אנו יכולים לעשות כדי לעורר את הלב שלנו לקיים אותן יותר בהתלהבות וחשק?

לשים דגש על הרגש והשמחה שבמצווה, לחשוב ולהתכונן לפני שמקיימים מצווה (למשל, לשיר כמה שירים לפני התפילה, או ללמוד על הזמן המיוחד של שבת, מיום חמישי וכדו').

נשלים בטבלה את הטעם למצווה בלשוננו.

הצעות להמחשה

ניתן להמחז את מצוות הקהל - לקרוא את המקורות המתארים את המעמד, לחלק תפקידים, להביא תלבשות ולהציג.

משנה - מסכת סוטה פרק ז

פרשת המלך כיצד: מוצאי יום טוב הראשון של חג, בשמיני במוצאי שביעית, עושין לו בימה של עץ בעזרה, והוא יושב עליה, שנאמר "מקץ שבע שנים, במועד שנת השמיטה--בחג הסוכות.

בבוא כל ישראל, ליראות" (דברים ל"א, י - יא)

וחזן הכנסת נוטל ספר תורה, ונותנו לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנו לסגן, והסגן נותנו לכוהן

גדול, וכוהן גדול נותנו למלך; והמלך עומד ומקבל, וקורא יושב... וקורא מתחילת "אלה הדברים" (דברים א', א' ועד "שמע"... "והיה, אם שמוע תשמעו..." "עשר תעשר"... ברכות וקללות עד שהוא גומר את כולם...

תיאור נוסף מופיע גם ב: משנה לתורה לרמב"ם, הלכות חגיגה, פרק ג'.
וגם בספר נחמיה ח', א'-י"ב

סרטון מומלץ מבית חב"ד הממחיש את קיום המצווה בזמן בית המקדש:

<https://www.youtube.com/watch?v=8GiMzbP1Tbc&spfreload=10>

מסרים והפנמה

הצורך שלנו בהתחדשות ו'קבלת תורה' שוב, מדי שבע שנים.

מבט שלם

משה הזכיר בפסוקים הקודמים את מנהיגותו של יהושע, וכעת הוא מצווה על מצוות הקהל. לומר לנו, שחובת המנהיג, שהוא המלך, היא לאסוף את כל ישראל למצוות הקהל.

סיכום

מצוות הקהל היא מצוות ציבור, בשונה מרוב המצוות שאותן אנו מקיימים באופן אישי. מטרת המצווה היא לחדש את מעמד הר סיני, על מנת שנרגיש שהתורה חדשה לנו ונתעודד לקיים בהתלהבות את המצוות.

לאחר שלמדנו את המצווה מהפסוקים וקראנו (או המחזנו) גם מקורות נוספים, אנו יכולים להיזכר בחוויות שדומות להתקהלות אחת לשבע שנים: תפילת יום כיפור, טקס יום העצמאות וכדו'. אלה אירועים שמכנסים יחד יהודים רבים, ואפשר לחוש בהם עוצמה מיוחדת.

הרחבה והפניות למקורות נוספים

כילדים צעירים, ניתן להרחיב גם על הציווי להביא גם ילדים למעמד - למה, ומה הם מקבלים ממנו.

קישור לכתבה בערוץ 7 ולסרטונים על 'מעמד הקהל' בימינו, משנת ה'תשע"ו:

<http://www.inn.co.il/News/News.aspx/306976>

אם יש זמן, ניתן ללמוד גם את דבריו של הרב ויצמן על המצווה (מופיע בדף העבודה):
צד נוסף יש למצוות הקהל, והוא מתגלה בתורה שבכתב, בסמיכות הפרשיות בהן נאמרה המצווה: "ויכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנושאים את ארון ברית ה' ואל כל זקני ישראל. ויצו משה אותם לאמר מקץ שבע שנים וגו' הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך למען ישמעו וגו'". בתת משה את התורה אל הכהנים ואל זקני ישראל, יש חשש גדול שמא יחשבו הכהנים והזקנים שהתורה היא קניינם והם המצווים ללמדה. על כן באה מצוות "הקהל את העם האנשים והנשים והטף", למען ידעו כולם כי התורה מורשה קהילת יעקב, ואינה קניין החכמים לבדם.

נסביר את החשש שהוא מעלה: כשמשה כותב את התורה ונותן אותה לכהנים ולזקנים, שהם חכמי ישראל, יכול איש מישראל לחשוב כי רק למכובדים ולחכמים ניתנה התורה, ושרק הם נדרשים ללמוד ולשמור אותה.

האם גם אצלכם עולה לפעמים הרגשה דומה?
לכן מופיע פירוט האנשים החייבים במצות הקהל: אנשים, נשים, טף וגר, כדי לומר לנו כי הקשר של כל אחד ואחת מאתנו לתורה הוא נצחי - גם לאדם הפשוט וגם לחכם.